

ETİK KAVRAMI VE MEDYA ETİĞİ

*Doç. Dr. Murat YÜKSEL**

1. GİRİŞ

Etığın alt dallarından birini medya etiği oluşturmaktadır, medya etiğini incelemeden önce etik kavramını kısaca tanımlama gereği vardır. Ahlak felsefesi olarak tanımlayabileceğimiz etik; ahlaki bakımdan kabulü mümkün bireysel, kurumsal ve toplumsal değerlerin tanımlanıp insan davranışını değerlendirmede bunların temel ölçüt olarak alınmasıdır¹. Günlük dilde etik ve ahlak kavramları birbirlerinin yerine kullanılsa da aynı anlama gelmemektedir. Zira ahlak insanın iyi veya kötü olarak değerlendirilmesine neden olan manevi özellikleri, huyları ve bunların biçimlendirmesiyle ortaya koyduğu iradeli davranışları ifade ederken etik, ahlakilik koşulları içinde bu davranışları araştıran bir felsefe dalıdır². Etiği bu şekilde tanımlayıp etik ve ahlak ayrımını ortaya koyduktan sonra bu makalede temel olarak etiğin bir alt dalı olan ve konumuzu oluşturan medya etiğinin kapsamının değerlendirilmesine çalışılacaktır.

2. MEDYA ETİĞİ

Medya etiği; gazetecilerin ya da daha genel bir ifadeyle medya çalışanlarının yönelmesi gereken meslek ilkeleri, onur ilkeleri ve etik ilkeler olarak isimlendirilebilen bir dizi ortak değerden oluşmaktadır³. Medya etiğinin bu kadar gündeme taşınmasında medyaya yüklenen misyonun rol oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Tarihsel süreçte medyayı demokratik toplumlarda yasama, yargı ve yürütmeden sonra gelen dördüncü kuvvet olarak niteleyen geleneksel yaklaşım, medyanın asıl işlevinin toplumdaki yanlışlıkları, yolsuzlukları, usulsüzlükleri ve hataları araştırıp haber yapmak olduğunu söylemekteydi⁴. Bu yaklaşım kuşkusuz beraberinde meslek etik ilkeleri nelerdir sorgulamasını getirmiş ve medyada yaşanan etik sorunlar konuşulmaya başlanmıştır. Kapitalist toplum-

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı

¹ Süleyman İrvan, " Medya ve Etik " Der.: Sevda Alankuş, Medya, Etik ve Hukuk, İstanbul 2005, 2. bası, s. 61.

² İrvan, s. 61.

³ Vedat Demir, Medya ve Etik, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_7.htm, Erişim Tarihi: 28. 03. 2008.

⁴ Bülent Çaplı, Medya ve Etik, Ankara 2002, 1. bası, s. 25.

larda, medyanın faaliyetlerinin temellendiği aydınlanma döneminin liberal ve bireyselci görüşlerinin etik değerlendirmeye engel olduğu düşüncesi önem kazanmış ve özellikle liberalizmin kaynağı ve beşiği sayılan Amerika'da 1950'li yılların başında akademik çevrelerdeki kıpırdanma Amerikan medyasına anayasal güvence altında sunulan özgürlüklerde yoğunlaşan dikkati medya sorumluluğuna kaydırmayı başarmıştır⁵. Ahlak/etik kavramı ve medya etiğinin doğuşu ve tarihsel gelişimi üzerine daha kapsamlı açıklama yapmak mümkünse de, bu makalede özellikle medyada yaşanan etik sorunların incelenmesine çalışılacaktır.

Haberde doğruluk, tarafsızlık ve nesnellik sorunu, haber ve yorum ayrımının yapılmaması, özel hayatın gizliliğine saygı duyulmaması, eleştiri sınırının aşılması ve ayrımcılık yapılması, paralı habercilik ya da çek defteri gazeteciliği yapılması, medyada tekelleşme ve patronun basın dışı işlerle uğraşması, çocuklara ilişkin haberlerle şiddet ve terörizm haberlerinin sunumunda var olan etik kodlara uygun hareket edilmemesi ve haber kaynağına saygı ve sadakat kuralına riayet edilmemesi medyada yaşanan başlıca etik sorunlar olarak zikredilebilir.

3. MEDYADA YAŞANAN ETİK SORUNLAR

3.1. Haberde Doğruluk, Tarafsızlık ve Nesnellik Sorunu

Medya etiğinde en önemli hususlardan biri haberlerin doğru sunulması, tarafsız olunması ve nesnel bir yaklaşım sergilenmesidir. Haberin bazı unsurlarının atlanması, kasıtlı bir şekilde eksik bırakılması veya yanlış yönlendirmelerle verilmesi etik kurallarla bağdaşmadığı gibi uydurma (asparagas) haber verilmesi de doğru kabul edilemez⁶. Etik olma açısından nesnellik kavramı da önem taşımaktadır. Nesnellik, kişinin gerçekleri değerlerden ayırabildiği ve ayırmasının gerektiği bakış açısı olarak tanımlanır ve gerçekler dünyayla ilgili bağımsız geçerliliğe sahip bireyin kendi tercihlerinin etkilerinden uzak ifadelerken değerler dünyanın nasıl olması gerektiğine dair bireyin bilinçli veya bilinçsiz, öznel tercihleridir⁷. Nesnellik aynı zamanda kesinlik, denge ve doğruluk, dürüstlük ve ahlaki tarafsızlığı da kapsamına almaktadır⁸. Dolayısıyla kişiden beklenen haberlerde aktardıklarının değer yargılarından bağımsız ve gerçeğe uygun olmasıdır. Bu noktada etik açıdan uygun olmayan davranış gazetecinin kendi değer yargıları uğruna gerçekleri görmezlikten gelerek değer yargılarına göre haber yapmasıdır; buna karşılık etik olan gazetecinin sezgileri, inançları, duyguları yani kendisini bağtlayan düşünce ve duygularının farkında olarak haberi ele alması ve bu noktadan hareketle nesnellığe ulaşma çabasıdır⁹.

⁵ Çaplı, s. 26.

⁶ Demir, s. 6.

⁷ Raphael Cohen Almagor, İfade, Medya ve Etik, Ankara 2002, 1. bası, s. 100.

⁸ Almagor, s. 100.

⁹ Çaplı, s. 91.

3.2. Haber ve Yorum Ayrımının Yapılmaması

Haber ve yorum ayrımının yapılmaması tarafsız değil yanlı habercilik yapıldığı düşüncesini doğurmakta ve etik açıdan sorunlu bir husus olarak kabul edilmektedir. Objektif habercilik yapılması ve bu konuda inandırıcılık sağlanması hedeflenmekteyse muhatap kitlenin (okuyucu/dinleyici) bu ayrımı anlayabileceği şekilde haber yapmak gerekir. Haber ve yorum ayrımına özen gösterilmesi gerekliliği beraberinde bir dizi düzenleme yapılmasını getirmiştir. Bu konudaki temel olarak sayabileceğimiz bazı uluslar arası ilkeler şunlardır:

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Basın Meslek İlkeleri

Madde 3: Gazeteciliğin temel ahlaki yükümlülüklerinden birisi, haber ile yorum arasında belirgin bir ayrım çizilmesi ve bunların karıştırılmasının önlenmesidir. Haber, gerçeklere ve verilere dayalı bilgilendirmedir. Yorum ise yazanın, yayımlayanın veya medya şirketinin düşüncelerini, inançlarını, kişisel yargılarını içerir¹⁰.

Madde 4: Haber yayımı gerçeklere dayandırılmalı ve doğruluğu ispatlanabilir olmalıdır. Haberin sunumunda ve betimlemelerde tarafsız davranılmalıdır. Haber başlıkları ve özetleri mümkün olduğunca doğruları ve eldeki verileri yansıtmalıdır¹¹.

Madde 5: Yorumlar, genel düşünceler veya günlük olaylar üzerine yapılabilir. Yorum subjektif olduğu için doğruluğu üzerine eleştiri yapılamaz. Bunun yerine bizler yorumların dürüst ve ahlaki olmasını sağlamalıyız¹².

Madde 6: Kişi ve kuruluşlarla ilgili olaylar üzerine yapılan yorumlar gerçekleri ve verileri çarpıtmamalı ve gizlememelidir¹³.

ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği

Gazeteciler haber ve yorumu birbirinden ayırmalıdır. Analiz ve yorumlar açıkça belirtmeli ve bunlar gerçeği veya haberin bağlamını çarpıtmamalıdır¹⁴.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi

Haber ile yorum ve görüş ayrımı açık yapılmalı, okurun ve izleyicinin neyin haber, neyin yorum olduğunu kolayca seçebilmesi sağlanmalıdır¹⁵.

Bu şekilde yapılan düzenlemelerle etiğe uygun olan davranışın haber ve yorum ayrımı yapmak olduğu ortaya konulmuştur.

¹⁰ İrvan, s. 72.

¹¹ İrvan, s. 72.

¹² İrvan, s. 72.

¹³ İrvan, s. 72.

¹⁴ İrvan, s. 72.

¹⁵ İrvan, s. 72.

3.3. Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duyulmaması

Özel hayatın gizliliği kanunlarla pek çok ülkede koruma altına alınmıştır, bizde en yüksek düzeyde anayasal koruma altına alınan bu hak anayasanın 20. maddesinde “ Herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. ” şeklinde ifadesini bulmuştur. Medya çalışanları sık sık kişilerin özel hayatlarına müdahale teşkil edecek eylemlerde bulunmaktadır. Kamu çıkarının gerektirdiği durumlarda özel yaşam hakkının ortadan kalktığı görüşü medyada iki ayrı gerekçeyle meşrulaştırılmaktadır ve buna göre demokrasiyle ilişkili konularda kamu çalışanlarının kim oldukları ve ne yaptıkları konusunda yönetilenlerin bilme hakkının olduğu, yönetenlerin, siyasilerin, bürokratların sahip oldukları yetkileri ve gücü kötüye kullanmaları ve bunlardan yarar elde etmeleri durumunda özel yaşam alanlarının da gazetecilerin araştırmalarına ve incelemelerine açık olduğu görüşü vardır¹⁶.

Yine kamuya mal olmayı tercih etmiş sinema ve televizyon yıldızları, şarkıcılar, eğlence dünyasının tanınmış isimleri gibi bireylerin özel yaşam haklarından vazgeçmiş oldukları ikinci bir argüman olarak öne sürülmektedir¹⁷. Bu iki argümanı tamamen doğru kabul etmek ve bunları özel yaşama müdahale etmek için dayanak yapmak çok doğru bir yaklaşım değildir, her şeyden önce kişilerin kamuya mal olduğuna kim karar verecektir, bunun kriteri nedir? Özel yaşama müdahalenin bir sınırı var mıdır? İşte özel yaşamın gizliliği sınırının nerede çizilmesi gerekir ve gazeteciler asla özel yaşama müdahale etmemeliler midir sorusuna yanıt olarak meslek örgütleri değişik etik ilkeler geliştirmişlerdir¹⁸.

Profesyonel Gazeteciler Topuluğu Yasası beşinci maddesinde¹⁹ “ Gazeteciler haber toplarken ve sunarken karşılaştıkları insanların haysiyetine, özel hayatlarına, haklarına ve refahlarına daima saygı gösterecektir ” demektedir. Basın Konseyi tarafından kabul edilen Basın Meslek ilkelerinin 5. maddesi de özel yaşamı düzenlemektedir: “Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu olamaz” denmiştir²⁰. Bunun dışında da kişilerin özel yaşamına müdahale edilmesine ve bunun sınırına ilişkin çeşitli düzenlemeler vardır. Medya çalışanlarının her bir olayda özel yaşama müdahaleyi haklılaştıran sebeplerin olup olmadığını ve amaç-araç orantısını doğru kurup kurmadıklarını sorgulamaları kanaatimce doğru bir yaklaşım olacaktır.

¹⁶ Çaplı, s. 107.

¹⁷ Çaplı, s. 108.

¹⁸ İrvan, s. 74.

¹⁹ Almagor, s. 127.

²⁰ İrvan, s. 74.

3.4. Eleştiri Sınırının Aşılması ve Ayrımcılık Yapılması

Medyada etik dışı davranışlardan bir tanesini de eleştiri sınırlarının aşarak kişileri küçülten, aşağılayan, ahlaki karakterini hedef alan ifadeler kullanılması oluşturmaktadır. Kişilerin dinsel, etnik veya başka türlü farklılıklarına gereksiz vurgular yapılması ve bu kimliklerinin aşağılanması sık karşılaşılan etik dışı davranışlardan biridir. Kimi zaman cinsiyetçi yaklaşımlarla haber sunulmakta ama kamuoyu tarafından ilgili ifadeler kanıksandığı için düzeltilmesi yolunda herhangi bir adım atılmamaktadır.

3.5. Paralı Habercilik

Paralı habercilik haber kaynaklarına konuşmaları ve bilgi vermeleri karşılığı para ödenmesi anlamına gelmekte olup etik dışı kabul edilmesindeki neden haberi para ile elde edilen meta haline dönüştürmesidir²¹. İngiltere Basın Şikâyetleri Komisyonu “ suç işlemiş kişilere veya bunların yakınlarına anlatacakları öyküler, verecekleri enformasyon ve fotoğraflar için para ödenmemesi gerektiğini, haberin kamu çıkarları açısından mutlaka yayınlanması gerekiyorsa ve bunun için para talep ediliyorsa ödeme yapılabileceğini söylemektedir”²². Medya çalışanlarının yüksek reyting elde etmek için, haberleri cazip kılmak maksadıyla bu tür etik dışı davranışlara başvurmasına Türk medyasında da sıklıkla karşılaşılmaktadır.

3.6. Medyada Tekelleşme ve Patronun Basın Dışı İşlerle Uğraşması

Birden çok medyanın kontrolünün bir kişinin eline geçmesi ve bununla birlikte bu kişinin basın dışı işlerle uğraşması tarafsız, özgür habercilik yapılmasının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Kapalı baskı rejimleri bir kenara bırakılırsa çoğulcu demokrasi yalnız birbirinden farklı partilerin bulunmasını değil, kitle iletişim araçlarının da birbirinden farklı ellerde olmasını gerektirir²³. Kitle iletişim araçlarının tek elde toplanması ise farklı seslere yer verilmemesine neden olmaktadır. Medya patronunun devletle birtakım işlere girişmesi iktidara bağımlı yayın politikası izlenmesine neden olmaktadır. Hem medyada tekelleşme hem de patronun basın dışı işlerle uğraşmasının aynı örnekte birleştiği bu durum etik açıdan sakıncalı iki husus taşımaktadır. Birincisi medya patronlarının bu tür basın dışı işleri, yayıncılığı kişisel çıkarlarına alet etmelerine neden olduğu için, ikincisi çok seslilik ortadan kalktığı için hoş görülmemektedir.

3.7. Çocuklarla İlgili Haberler

Çocukları konu alan haberlerde etik sorunlar çocukların haberin bir parçası oldukları olumsuz olaylarda kendisini göstermektedir ve tecavüz, hırsızlık, uyuşturucu, yaralama, öldürme gibi durumlarda mağdur ya da sanık konumun-

²¹ Demir, s. 10.

²² Demir, s. 10.

²³ Ahmet Taner Kışlalı, Siyasal Sistemler, Ankara 2003, 6. bası, s. 22.

daki çocuklara ilişkin haberlerin nasıl verileceği etik olarak tartışılmaktadır²⁴. Çocukların isim ve kimliklerinin belirtilip belirtilmeyeceği veya belirtilecekse nasıl belirtileceği konusu üzerinde durulmaktadır. ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği, “Gazeteciler haberlerden olumsuz biçimde etkilenebilecek kişilere karşı duyarlı olmalıdırlar. Çocuklara ilişkin haberlerde özel duyarlılık göstermelidirler. Gazeteciler, çocuk yaştaki sanıkların ve tecavüz kurbanlarının kimliklerini açıklamaktan özenle kaçınmalıdırlar” demiştir²⁵.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ise bu konudaki etik ilkeyi şu şekilde kuralaştırmıştır: “ Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda, sanık, tanık ya da mağdur olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayımlanmamalıdır²⁶. ” Bunların dışında çocuklara hitap eden haberlere de özel önem vermek gerekmektedir. Çocuklara yönelik şiddet, pornografi içeren yayınların hızla arttığı ve çocukların sağlıklı gelişimini tehdit eden bir görünüm arz ettiği de görülmektedir²⁷. Tüm bu konularla ilgili olarak etik ilkeler geliştirilmiştir; ama bu konuda önemli olan bu tür etik ilkelerin geliştirilmesinden ziyade medya çalışanlarının uygulamada gösterecekleri hassasiyettir.

3.8. Şiddet ve Terörizmle İlgili Haberler

Bizim medya geleneğimizde şiddet içeren haberlerin büyük bir özensizlik içerisinde sunulması vardır. Yazılı basından önce de Ragıp Duran tarafından aktarılan Osmanlı Devletine ilişkin bir anekdota göre haberleri şiddet yoluyla aktarmakta eskiye dayanan bir geleneğe sahibiz. 1683 tarihinde Osmanlı Devleti Viyana’yı ikinci kez kuşatır ve dönemin veziri Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’dır. 17 gün süren kuşatma Osmanlı ordusu açısından başarısızlıkla sonuçlanır. Osmanlı ordusu “ soğuk hava dalgası ” gibi Edirne’ye yani ordunun otağının olduğu yere geri döner. Kuryeler aracılığıyla İstanbul’da sarayda bulunan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’ya Edirne’ye gitmesi söylenir. Paşa tarih bildiği için telaşa kapılır, otağa çağırılmanın anlamı bellidir. Nitekim Edirne’ye varır varmaz görkemli bir törenle kellesini kaybeder ve paşanın tuzlanan kellesi (kelle daha uzun süre asılı kalsın ve daha çok kişi görsün diye tuzlanır.) Edirne meydanında bir sırığa dikilir. Halk, Edirne’de veziri azamın kellesini görünce ordunun kaybettiğini anlar²⁸. Asılan bu kelle medya işlevi görmektedir; kanlı medyanın tohumları o zaman atılmıştır. Peki, şiddet haberleri, görüntüleri neden etik dışı kabul edilmektedir? Özellikle çocuk izleyiciler üzerinde bu tarz haberlerin olumsuz etkisi vardır. Çocuk gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve çocuklar bu davranış kalıplarını benimseyebilmektedir. Ayrıca toplumun geneli

²⁴ İrvan, s. 81.

²⁵ İrvan, s. 82.

²⁶ İrvan, s. 83.

²⁷ Demir, s. 11.

²⁸ Ragıp Duran, Dünyada ve Türkiye’de Medya Etiği, Der.: Sevdâ Alankuş, Medya, Etik ve Hukuk, İst. 2005, 2. Bası, s. 109.

üzerinde de yıkıcı, rahatsız edici veya provoke edici etki yarattıkları gözlenmektedir. Bu konunun diğer bir boyutu terörle ilgili haberlerin sunumunda gösterilmesi gereken özendir. Terör konusunda gerilimi arttırıcı, ilgili terör örgütüne ihtiyaç duyduğu reklamı sağlayan haberlerin verilmesinden özenle kaçınılmalıdır. 1985'te Ermeni teröristler Ottawa, Kanada'daki Türk elçiliğine saldırıp insanları rehin alırlar ve binanın kuşatılması sırasında muhabirlerden biri teröristlere daha önce açıkladıkları genel isteklerinden başka daha belirgin bir taleplerinin olup olmadığını sorar, muhabirin yaptığı var olan gerilimi daha da arttırmaktan başka bir şey değildir²⁹. Kanaatimce suç ya da terör olaylarını özendiren, halkta gereksiz korku, panik yaratan, terör örgütlerini destekleyici ifadeler içeren yayınlar yapılması etiğe aykırıdır. Şiddet ve terörün kınanması, bu konuda çeşitli meslek örgütlerinin kabul ettiği etik ilkelere uygun hareket edilmesi bakımından birincil derecede önem taşımaktadır.

3.9. Haber Kaynağına Saygı ve Sadakat Kuralına Riayet Edilmemesi

Haber ve haber kaynağı nedir sorusuna yanıt arayarak bu konudaki etik davranışın ne olduğunu ortaya koymak gerekecektir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R(2000) 7 Sayılı Karara Ek Kararında “ Haber ” metin ses veya görüntü şeklindeki tüm olay, görüş ve fikir aktarımları olarak; “ Kaynak ” ise gazeteciye bilgi sağlayan tüm kişiler olarak ifade edilmiştir³⁰. Gazeteci haber kaynağı istemediği ve buna izin vermediği sürece haber kaynağının kimliğini açıklamamak zorundadır. Gazetecilikte haber kaynağının korunması basın özgürlüğünün en önemli unsurlarından birini oluşturur; çünkü böyle bir korumanın olmadığı durumda haber kaynakları toplumun genel çıkarlarını ilgilendiren konularda yardımda bulunmaktan vazgeçebilirler³¹. Haber kaynağının kimliğinin açıklanmaması o kişilerin zarar görmesini önlemek açısından önemlidir. Bazı ülkeler bu alanda var olan etik kodlarla yetinmeyerek kanunlarla hatta İsveç'te olduğu gibi anayasa ile bu hususu koruma altına almışlardır³². Haber kaynağı belli bir süre açıklanmaması kaydıyla bir bilgi vermişse buna da uyulması gerekmektedir.

Şüphesiz ki bunlar dışında birçok etiğe aykırı davranış şekli saymak mümkündür. Mesela, iş değiştiren gazetecinin eski patronuna veya işyerine ait bazı sırları deşifre etmesi; kişilere, eksik, yalan bilgiler hakkında düzeltme hakkı tanınmaması veya kendilerine yöneltilen ithamlara karşı cevap hakkı verilmemesi; özel veya tüzel kuruluşlarca medya çalışanlarına armağanlar veya verilen bedava gezilerin dürüstlük ve tarafsızlığa gölge düşürmesi; gazetecilerin ikinci bir iş veya patron adına iş takipçiliği yapması ve daha pek çok şey sayılabilir.

²⁹ Almagor, s. 134.

³⁰ Fikret İlkiz, Gazetecinin Haber Kaynağını Açıklamama Hakkı, Der.: Alankuş, Sevda, Medya, Etik ve Hukuk, İst. 2005, 2. bası, s. 134.

³¹ İlkiz, s. 144.

³² Demir, s. 8.

4. ETİK AÇIDAN DOĞRU GAZETECİLİK İÇİN GEREKEN KOŞULLAR

Medya etiğinden bahsedebilmek için dört temel kurala gereksinim vardır: düşünce ve ifade özgürlüğü, habere özgürce ulaşabilme ve haberin özgürce oluşabilmesi, haberin temel değerinin olması ve insana saygı³³. İfade özgürlüğü, demokratik bir toplum için hayati öneme sahiptir. Diğer insanların haklarına müdahale etmemek şartıyla ifade özgürlüğünün gözetilmesi herkesin çıkarına-dır. Ancak tüm haklar, özellikle de onları kullananlar diğer insanların yaşamlarını etkileme potansiyeline sahiplerse beraberinde sorumluluklar getirirler. (Mahremiyet ve İlgili Konular Komitesinin Raporu)³⁴. Her hak gibi düşünce ve ifade özgürlüğünün de sınırları vardır; ama bu özgürlüğün hiç olmadığı yani basın özgürlüğünün olmadığı bir ortamda etiğe uygun gazetecilik yapmak mümkün değildir.

Medya özgürlüğünün temeli ifade özgürlüğüdür ve ifade özgürlüğünün yasal ve ahlaki koşullarının varlığına ihtiyaç vardır. Haberin özgürce oluşabilmesi düşünce ve ifade özgürlüğünün varlığını ve habere özgürce ulaşılabilmesi yurttaşların diledikleri habere diledikleri anda ulaşmalarını ve bu konuda önlerindeki her türlü engelin kalkmasını gerekli kılmaktadır³⁵. Medya ve etik konusunu tartışabilmek için gerekli olan asgari şartları koymadığımız takdirde belirlenen etik ilkeler ütopya olmanın ötesine geçemeyecektir. Haberin bir değerinin olması yani haberin gerçek olması gerekmektedir. Eğer ortada doğru bir haber yoksa haber yoktur ve bunun etik dışılığını sorgulamaya dahi gerek kalmayacaktır.

Özel hayatın gizliliğine saygı duyulmamasının etik dışı davranışlar arasında sayıldığından bahsedilmişti. İnsana saygı ile kastedilen özel yaşama müdahalede bulunulmaması ve insanların dili, dini, rengi, etnik kimliğinin haberle ilişkisinin olmadığı durumlarda gereksiz yere ön plana çıkartılmamasıdır³⁶. İnsana saygının olmadığı yerde etik gazetecilik/muhabirlik vs. yapılması mümkün olmayacaktır.

5. SONUÇ

Etik kavramının her yönüyle tartışmaya açılmasıyla birlikte medya ve etik kavramı da gündeme taşınmış, etik dışı davranışların neler olduğu daha çok sorgulanır olmuştur. Kuşkusuz bu konuda birtakım etik ilkeler kabul etmenin yararı vardır; ama uygulaması gerekenler bu kurallara riayet etmezlerse ilgili kurallar anlam taşımayacaktır. Bu konuda medya mensuplarına çok büyük görevler düşmektedir. Bu, yasal düzenlemeler yapılmasının gereksiz olduğu şeklinde de anlaşılmalıdır. Etik ilkeler belirlemek dışında medya haberciliğinin

³³ Duran, s. 122-123.

³⁴ Almagor, s. 13.

³⁵ Duran, s. 123.

³⁶ Duran, s. 124.

kapsama alanına sınırlamalar da getirilmelidir; yoksa sınırsız özgürlük ve koşulsuz hoşgörü, anarşiye ve kanunsuzluğa dönüşebilir³⁷. Yasaların suç saydığı eylemlerin çoğu etik dışı olduğu için kanunsuzluk etik dışılığa neden olacaktır. Kısacası yapılan düzenlemeler, ortaya konulan tutarlı davranışlar birlikte anlam ifade edecektir. Ortaya konulan ilkeleri içselleştiren, yasa tehdidi vs. olduğu için değil inandığı için etik kodlara uygun hareket eden medya mensuplarının varlığı anlamlı olacaktır. Medya hiçbir zaman gerilim aracı olmamalıdır. İnsanları yönlendirmede çok etkili bir silah olan kitle iletişim araçları bu silahı kötü yönde kullanan bir medyanın elinde kötü sonuçlar doğmasına neden olmamalıdır. İnsanları eğiten, aydınlatan, toplumsal olaylara ve toplumdaki yaralara duyarlılıkla bakma bilinci aşıl原因 bir medya silahını doğru kullanmış olacaktır.

³⁷ Almagor, s. 138.